

על הבלבול (ולפעמים עירוב) של תשוקה אינטלקטואלית ותשוקה מינית

להלן קטעים מפוסט חשוב שהופיע באתר "יחסי מין – הגיגים של (א)נשים על מגדר". ניתן לראות את הפוסט המקורי בקישורית

<http://meandiscourse.wordpress.com/2013/03/11/if-you-were-not-my-teacher>

הפוסט מתייחס לשאלת מספר הנשים באקדמיה, אבל מתמקד באספקט לא שגור של שאלה זו. הכותבת האנונימית, סטודנטית ללימודי מוסמכים, פתחה את הפוסט בכמה סיפורים אישיים (אשר תומכים בניתוח שיובא בהמשך). לאחר מכן, היא סקרה את שני הנימוקים הידועים להעדפה מתקנת: (1) פיצוי של המועמדות עצמן על מגבלות חברתיות שהפריעו להן ופגעו בהתפתחותן בשלבים קודמים, ו(2) יצירת דמויות הזדהות עבור הדור הבא. לאחר אלו, באה אבחנה חכמה ואמיצה שהאירה את עיני, למרות שחשבתי על הנושאים הללו בעבר. הכותבת מציעה "עוד סיבה, מורכבת במיוחד, שבגינה נשים מתקשות למצוא את מקומן בעולם האקדמיה הגברי." להלן דבריה (בשינויי עריכה קלים):

לאוהב החוכמה, הגילוי שלה והלימוד שלה הינם חוויות עוצמתיות: מתגלות בהן תשוקה גדולה, ארוס אינטלקטואלי. הארוס הזה הוא מתכונותיהם הבולטות של החוקרים הדגולים, האקדמאים שממיתים עצמם בעולמה של חכמה. כמו כן, נוצר קשר חזק ביותר בין חברים למחשבה, החולקים את אותו ארוס אינטלקטואלי, את אותה התשוקה המתמלאת באמצעות הדיאלוג וההתנצחות בין הצדדים, הסכינים המשחזות עצמן אחת על ירכי חברתה. במידה רבה, הארוס הזה, ההתענגות האינטלקטואלית הזו, מבוססים על הנחה של ספירה א-מינית, ספירה שבה ניתן להשתוקק האחד לשני מכוח התבונה בלבד, תוך העלמתו של הגוף.

עולם אקדמי שמכיל בעיקר גברים הוא עולם שמקשה מאד על החוויה האינטלקטואלית-ארוטית הזו להתממש בצורה טובה, מועילה ומרוממת לנשים (המעטות שבעולם זה). תמיד יש סימן שאלה גדול, המוצב עבור הנשים, אך כמעט ולא קיים עבור רוב הגברים. הארוס האינטלקטואלי הנשי מרוסן במספר מישורים שונים, המשתלבים יחד למארג סמוי אך מוחשי מאד, שתוצאתו דחיקת רגלי הנשים אל מרחבים מוגנים יותר, בינוניים יותר, ארוטיים פחות.

המישור הראשון הוא המישור החברתי, מישור ה"מה יגידו?" הקשר שלי עם המתרגל (בסיפור הראשון) היה אינטלקטואלי טהור (כמה שקשר יכול להיות טהור. מובן שבסופו של יום אנחנו גם יותר או פחות מחבבות א/נשים). הערצתי את דרך החשיבה שלו, והערכת מאד את מה שהוא לימד אותי. ועדיין, ההסתכלות החברתית על המצב הזה הייתה דרך החלון הצר בו הוא איש ואני אישה, וההנחה שהתלהבות ארוטית במצב זה תהיה בהכרח מן הסוג המיני, גם אם היא "מתחזה" להיות מהסוג האינטלקטואלי. הסתכלות חברתית זו נכונה לכל הנשים באשר הן (הטרו, בי ולסביות). וכמעט ולא מופעלת עבור גברים (הטרו בי והומואים). החברה רואה מצב של אישה + גבר + ארוס, ומבחינתה זה מצב מיני.

ואז נוסף המישור ה"זוגי" – מה הוא חושב? אני לא רוצה להפוך את מערכת היחסים שלנו למערכת יחסים בעלת קונטקסט מיני. אני רוצה לקבל ממנה את התועלת האינטלקטואלית. אני לא רוצה לגרום לו לחשוב, חס וחלילה, שאני מעוניינת בגבריותו. אני רוצה שהוא ימשיך להשפיע עליי מהצד שמעניין אותי – הצד האקדמאי שבו. אז אני צריכה גם קצת לצנן את ההתלהבות שלי גם כשאנחנו לבד. אני לא רוצה לשדר את המסר הלא נכון, ולהפסיד הכל. מוטב שאפסיד קצת להט, מאשר את האפשרות לקיים דיאלוג עם הנפש הרחבה הזו. גם כאן, החשש רלוונטי כמעט לכל הנשים באשר הן, למעט (אולי) לסביות מוצהרות, כולל (אולי) הומואים מוצהרים.

ועוד במישור ה"זוגי" – מה הוא חושב שאני עלולה לחשוב? גם המרצה עצמו מודע לנ"ל: בפרט למה שהחברה עלולה לחשוב (ובמקרה שלו זה חשוב אף יותר – הוא זה שעובר על כללי האתיקה אם הוא מתקשר רומנטית עם תלמידה, והוא הנשוי מבין שנינו, שצריך

להסביר את מהות הקשר שלנו לאשתו), וגם למה שאני, הצד השני מבחינתו, עלולה לקבל כמסר. גם הוא עשוי לרצות לצנן את ההתלהבות שלו, ולרופף קצת את רמת החיבור בינינו, ליתר בטחון. כדי שלא יחשבו עליו. כדי שאני לא אקבל את המסר הלא נכון. ומבחינתו, הוא לא מאבד כל כך הרבה: לי אמנם יש כמעט רק מרצים גברים לדבר איתם, אבל לו יש סטודנטיות וסטודנטים, ביניהם יוכל לבחור.

ואחרון חביב, במישור האישי – מה אני חושבת? אם עד עכשיו דנו במקרים בהם באמת אין אלמנט מיני בקשר, ואנחנו מורידים את האינטנסיביות שלו רק "שמא", האמת היא שעלולים להיות מקרים בהם אני אכן מתאהבת במרצה שלי (או נמשכת אליו משמעותית). החשש חריף במיוחד לאור הקרבה המבלבלת הקיימת (רק בשיח? במציאות? זה לא משנה) בין סוגי הארוס השונים. הדבר עלול לגרום לקשיים בקשר האינטלקטואלי שלנו, ובאופן כללי להפוך אותי לפחות ממוקדת-מטרה-אקדמית, יותר מוסחת, יותר מפוזרת.

כשעולם האקדמיה הוא ברוב רובו גברי, המצבים המתוארים לעיל מהווים אבני נגף אותן פוגשות בעיקר נשים, והן מעיבות על האפשרות שלהן להתקדם הלאה, להצטיין ולהגשים את האני-האינטלקטואלית שלהן. הבעיה הולכת ומחריפה ככל שמדובר בלימודים לתארים מתקדמים יותר, שבאופן טבעי דורשים קשר קרוב ואינטנסיבי יותר עם מרצים וחוקרים אחרים.

אז מה בכל זאת אפשר לעשות?

קודם כל, הכרה בקיומה של הבעיה כבעיה כללית (ולא רק סטייה אישית שלי), היא כבר צעד אחד קדימה. כבר אמרו לפניי שהאישי הוא הפוליטי. אבל לגופו של עניין, קידום נשים רבות יותר לתפקידי הוראה, לממשיכות מסורת הארוס האינטלקטואלי, עשוי לנטרל חלק מהבעייתיות הזו כלפי נשים באקדמיה. נכון, הוא עלול להגביר את הבעייתיות כלפי גברים, אבל, כפי שנכתב בעבר, אי אפשר ששוויון יושג תוך הקפדה על שימור הפריווילגיות לחזק. לעיתים כדי לשפר את מצבה של החלשה ביותר, יש צורך להקריב משהו גם מרווחתו של החזק. זה הוגן בעיניי. ואולי דרך התמודדות טובה אף יותר תהיה אימוץ חברתי, במקביל, גם של תאוריות קוויר, וניסיון להפסיק לסמן אינטראקציות כמיניות או לא-מיניות בהתאם למגדר של המשתתפות/ים בהן.

עד כאן דברי הכותבת האנונימית, אשר מובאים בהסכמתה.

התכוונתי לסיים בנקודה זו, משום שנראה לי שהטקסט הנ"ל ברור ואינו זקוק להקדמות או פירושים. כמובן שבכל קורא/ת מתעניין/נת יעלו מחשבות שונות: אישיות ו/או כלליות. ידידה שלי הציעה שיהיה זה ראוי שאסיים בהבאת מחשבותיי.

הממד הרגשי הכרוך בעיסוק האינטלקטואלי (ובפרט התשוקה אליו) היו ברורים לי מאז שעמדתי על דעתי. כמוכן הייתה ברורה לי העובדה שיש כאן שיתוף "משאבים" (קרי: משאבי נפש) בין ההתעניינות והפעילות האינטלקטואלית לבין ההתעניינות והפעילות המינית. גם ידועה לי המסורת היוונית הקלסית והתאוריות ההתפתחותיות המודרניות אשר רואות באהבה האישית "מסדרון" לאהבת הדעת. מה שלא ראיתי, עד שקראתי את הטקסט הנ"ל, הוא ש"השיתוף במשאבים" עשוי להיות מכשול במציאות חברתית מסוימת (בפרט בזו בה אנו מצויים/ות).

סביר להניח שהעיוורון שלי לגבי המכשולים הנ"ל כרוך בהיותי גבר במציאות חברתית שבה ההתנסויות האישיות של גברים ונשים הינן שונות. אבל אחד היתרונות בחברה האנושית הוא שניתן ללמוד גם ממה שאחרים/ות רואים/ות, ואפילו להבין את ההתנסויות שלהם/ן.

[עודד גולדרייך]